

TEMA 1. EL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA

Curs acadèmic 2022 - 2023

VNIVERSITAT ID VALÈNCIA

DR. VALENTÍN BOU FRANCH
CATEDRÀTIC DE DRET INTERNACIONAL PÚBLIC

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Aquesta obra està protegida amb una [Llicència Creative Commons Atribució-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional](#).

	 VNIVERSITAT ID VALÈNCIA Facultad de Derecho
Jean Monnet Chair	Project No. 101048075
Strengthening European Values - SEV -	

1. LA CREACIÓ I CONSOLIDACIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES

A. ANTECEDENTS DEL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA

- A.1. Antecedents de la idea d'una Europa Unida
- A.2. El Congrés d'Europa i la creació del Consell d'Europa

B. LA CREACIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES

- B.1. La Declaració Schuman i la creació de la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer (CECA)
- B.2. El fracàs dels projectes de la Comunitat Europea de Defensa (CED) i de la Comunitat Política Europea (CPE)
- B.3. La creació de la Comunitat Europea de l'Energia Atòmica (CEEa) i de la Comunitat Econòmica Europea (CEE)

C. LA CONSOLIDACIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES

- C.1. L'establiment del mercat comú i l'aprofundiment en la integració europea
- C.2. Les ampliacions de les Comunitats Europees

A. ANTECEDENTS DEL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA

A.1. ANTECEDENTS DE LA IDEA D'UNA EUROPA UNIDA

- 1) Edat mitjana: Pedro Dubois (s. XIV)**
- 2) Edat moderna: Abad Emérico Crucé (1623)**
- 3) Il·lustració. Tres projectes:**
 - ⊙ **Abad de Saint-Pierre (1713)**
 - ⊙ **Jeremies Bentham (1789)**
 - ⊙ **Emmanuel Kant (1795)**
- 4) Segle XIX: comte de Saint Simon (1814) i Victor Hugo**
- 5) Entre guerres:**
 - ⊙ **Richard Coudenhove-Kalergi (Unió paneuropea)**
 - ⊙ **Aristide Briand (Unió Europea)**

A.2. EL CONGRÉS D'EUROPA I LA CREACIÓ DEL CONSELL D'EUROPA

- 1) Recuperació econòmica d'Europa: Pla Marshall i OECE (des de 1960, OCDE)
- 2) Recuperació ideològica i política (frenar tots els totalitarismes)
 - ⊙ Winston Churchill (1946). Proposa:
 - els Estats Units d'Europa
 - el Consell d'Europa

 - ⊙ Congrés d'Europa (1948). Dues tendències:
 - integració de caràcter federal
 - cooperació intergovernamental

 - ⊙ Estatut del Consell d'Europa (5.5.1949)
 - Finalitat
 - Defensa valors democràtics
 - Protecció DH
 - Estructura orgànica
 - Assemblea Consultiva: òrgan deliberant, no legislatiu
 - Consell de Ministres: òrgan decisor no vinculant (resolucions i tractats)
 - *Ergo*, és organització regional de cooperació intergovernamental

B. LA CREACIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES

B.1. LA DECLARACIÓ SCHUMAN I LA CREACIÓ DE LA COMUNITAT EUROPEA DEL CARBÓ I DE L'ACER (CECA)

- 1) 9.5.1950: **Declaració d'Albert Schuman**, preparada per Jean Monnet
 - ⊖ Finalitat: preservar la pau. [Declaració Schuman, § 1, 2 i 10 \(pàg. 19\)](#)
 - ⊖ Federalisme funcional: progressivitat. [Declaració Schuman, § 3-6 i 9 \(pàg. 19\)](#)

- 2) 18.4.1951: **TCECA** (en vigor des de 24.7.1952)
 - ⊖ Integració econòmica sectorial
 - ⊖ Marc institucional:
 - Alta Autoritat: competències normatives i decisòries molt àmplies
 - Consell de Ministres: coordinar activitat CECA - estats membres
 - Assemblea: escassos poders control polític
 - Tribunal de Justícia: garantir compliment del TCECA i del dret derivat
 - ⊖ Duració limitada (50 anys). † RIP 23.7.2002 → TCE

B.2. EL FRACÀS DELS PROJECTES DE LA COMUNITAT EUROPEA DE DEFENSA (CED) I DE LA COMUNITAT POLÍTICA EUROPEA (CPE)

1) Després de 2a Guerra Mundial, per invasió URSS i rearmament alemany

- ⊖ 1947: Tractat de Dunquerque: aliança i assistència mútua França – Regne Unit
- ⊖ 1948: Tractat UEO: legítima defensa col·lectiva ampliada al BENELUX
- ⊖ 1949: Tractat OTAN: a l'empara EUA

2) Guerra de Corea (1950) → Tractat CED (1952)

- ⊖ Finalitat:
 - una nova Comunitat Europea que cree un exèrcit europeu multinacional
 - permetre rearmament alemany integrat en exèrcit europeu
- ⊖ Problemes de ratificació: socialistes francesos exigeixen control democràtic

3) Tractat CPE (1953):

- ⊖ Competències molt àmplies: protecció DH, relacions exteriors dels estats membres, creació mercat comú, englobar la CECA i la CED
- ⊖ 1954: Assemblea Nacional francesa no ratifica TCED → abandonó TCPE
- ⊖ Tornada a la filosofia Declaració Schuman

B.3. LA CREACIÓ DE LA COMUNITAT EUROPEA DE L'ENERGIA ATÒMICA (CEEA) I DE LA COMUNITAT ECONÒMICA EUROPEA (CEE)

1) 25.5.1957: adopció 3 tractats (en vigor: 1.1.1958)

2) TCEEA (o Euratom) i TCEE

⊙ Finalitat

- TCEEA: integració econòmica sectorial (= TCECA)
- TCEE: integració econòmica (mercat comú + aproximació progressiva polítiques econòmiques dels estats

membres)

⊙ Caràcter supranacional, duració indefinida, personalitat jurídica pròpia

⊙ Estructura institucional quatrimpartita:

- Assemblees: caràcter consultiu i de control (= CECA)
- Tribunals de justícia: funcions judicials (= CECA)
- Reforça caràcter intergovernamental sobre supranacional (≠ CECA):
 - El poder decisor correspon al Consell; la Comissió (≈ Alta Autoritat CECA) monopoli iniciativa poder decisor
 - Manquen de recursos financers propis: finançament per contribucions periòdiques dels estats membres

3) Tractat relatiu a unes certes institucions comunes:

⊙ Una assemblea i un tribunal de justícia comuns a les tres Comunitats Europees

C.1. L'ESTABLIMENT DEL MERCAT COMÚ I L'APROFUNDIMENT EN LA INTEGRACIÓ EUROPEA

1) L'establiment del Mercat Comú

⊖ Objectius CEE:

- establiment Mercat Comú
- aproximació progressiva polítiques econòmiques dels estats membres

⊖ Per a crear el Mercat Comú, període transitori 12 anys en 3 etapes:

- 1r: crear una “zona lliure comerç”
 - supressió “interna” dels drets de duana i de les restriccions quantitatives a exportacions
 - no afecta relacions “externes”
- 2n: crear una “unió duanera”
 - aranzel exterior comú i política comercial comuna respecte de tercers estats
- 3r: crear Mercat Comú a través de:
 - implantar les quatre llibertats comunitàries
 - establir política comuna agrícola i de transport
 - prohibir la competència deslleial entre empreses

2) L'aprofundiment en la integració europea

⊖ Superar problemes que apareguen

- abans 3a etapa, De Gaulle, 1965, “crisi cadira buida”
- **“Compromís de Luxemburg 1966”** (pàg. 21)

⊖ Avanços en aprofundiment integració europea

- 1961: apareixen “cimeres” caps d'estat i de govern
 - Des de 1974, “Consell Europeu”
 - Donar orientacions polítiques i impulsar el procés d'integració
- 1965: Tractat de fusió dels executius
- Transformacions de l'“Assemblea”
 - Des de 1962, “Parlament Europeu”
 - 1976: acta elecció sufragi universal “directe”
 - 1970-75: reforma financera i pressupostària
 - reforçar protagonisme en procediments normatius: dictamen no vinculant, cooperació, dictamen conforme
- Declaració solemne sobre la UE (Stuttgart, 1985) → 1986: **Acta Única Europea**
 - crear la UE des de les Comunitats Europees i des de la Cooperació Política Europea
 - en Comunitats Europees, mercat interior, reforma institucional i més competències
 - CPE en política exterior: via intergovernamental

Quatre llibertats de circulació:

- béns
- serveis
- persones
- capital

El mercat únic ha permès:

- reduccions significatives en el preu de molts productes i serveis, incloent bitllets d'avió i trucades de telèfon
- més opcions per als consumidors
- la creació de milions de nous llocs de treball
- més oportunitats per a empreses

C.2. LES AMPLIACIONS DE LES COMUNITATS EUROPEES

1) "Europa dels sis"

- ⊙ evita totalitarismes comunistes i feixistes
- ⊙ algun estat democràtic (el Regne Unit) va refusar

2) Primera ampliació: 1973 el Regne Unit, Dinamarca, Irlanda

- ⊙ Descolonització + auge Comunitats Europees = reacció Regne Unit: 1960 AELC (o EFTA)
- ⊙ 1961: Regne Unit sol·licita adhesió. El mateix, Dinamarca, Irlanda i Noruega
 - De Gaulle veta en 1963 i 1967: no estan preparats
 - Després de Gaulle, 1972 Tractat i acta d'adhesió dels 4 candidats
 - Referèndum noruec contrari a l'adhesió

3) Segona ampliació: 1981 Grècia

- ⊙ 1974 cauen els militars. 1975: sol·licitud admissió
- ⊙ 1979 Tractat i acta d'adhesió

4) Tercera ampliació: 1986 Espanya i Portugal

- ⊙ 1974-1975: desapareixen els règims autoritaris
- ⊙ 1977: sol·licitud admissió de tots dos estats
- ⊙ 1985: Tractat i acta d'adhesió

2. LA CREACIÓ I CONSOLIDACIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA

A. LA CREACIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA

A.1. Les Conferències Intergovernamentals (CIG) de 1990

A.2. El Tractat de Maastricht

B. LA CONSOLIDACIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA

B.1. L'aprofundiment a la UE

B.1.1. Les reformes “menors” d'Amsterdam i Niça

B.1.2. Del Tractat Constitucional al Tractat de Lisboa

B.1.3. La crisi financera global de 2008 i la UE

B.2. Les ampliacions de la UE

A.1. LES CONFERÈNCIES INTERGOVERNAMENTALS (CIG) DE 1990

1) Objectiu CEE aproximació progressiva de les polítiques econòmiques dels estats membres

- ⊙ AUE: crear mercat interior en 1992
- ⊙ Mercat interior exigeix crear una moneda única
- ⊙ Consell Europeu Madrid 1989: CIG 1991-1992 reformar tractats pro UEM
 - seguir mètode supranacional
 - més competències per a les comunitats europees

2) AUE va introduir la Cooperació Política Europea en les relacions exteriors

- ⊙ 1990-1991: caiguda règims comunistes Europa oriental
- ⊙ per a superar el cisma de les 2 Europes, aspirar a la Unió Política
 - ampliar els objectius de la integració
 - mètode intergovernamental per recels sobirans en:
 - política exterior i de seguretat
 - assumptes de justícia i interior
- ⊙ Consell Europeu de Dublín 1990: convocatòria simultània de 2 CIG

3) TUE (Maastricht, 7.2.1992). Vigència: des de 1.11.1993

A.2. EL TRACTAT DE MAASTRICHT

1) Estructura formal UE: metàfora arquitectònica “temple grec”

⊖ Frontispici (títol I TUE): objectius, principis i elements constitutius UE

⊖ Pilars: art. A, §3: “**La Unió té el seu fonament en les Comunitats Europees completades amb les polítiques i formes de cooperació establides en el present tractat**”:

- Pilar central (supranacional, el més sòlid): les 3 (després 2) Comunitats Europees
- Pilar esquerre (intergovernamental): la PESC
- Pilar dret (intergovernamental): la CAJAI

⊖ Basament: competències TJ, procediment únic de revisió, adhesió...

2) Mancava de claredat estructural

⊖ Comunitats Europees amb personalitat jurídica; UE sense aquesta (ens polític federalista)

⊖ Importància pilar central trenca proporció i harmonia

⊖ pugna supranacional c. intergovernamental

B.1. L'APROFUNDIMENT A LA UE

B.1.1. Les reformes “menors” d'Amsterdam i Niça

1) El Tractat d'Amsterdam (2.10.1997) Vigència: des de 1.5.1999

⊖ Maastricht va deixar temes pendents i el TUE preveia nova CIG per a revisar-ho en 1996

⊖ Assoliments

- Simplificació i nova enumeració articulat del TUE i TCEE Quadres d'equivalències (pàg. 23)
- Frontispici: introdueix el principi democràtic + DH, inclosa possibilitat sanció als estats membres incomplidors
- PESCE: introdueix “abstenció constructiva” i missions de “Petesberg”
- COPOJP (ex CAJAI), Amsterdam introdueix com a objectiu el ELSJ:
 - comunitaritza visats, asil, immigració i lliure circulació persones
 - intergovernamental només queda COPOJP
- Pilar comunitari: modifica les tres Comunitats Europees: més transferències de competències, va reforçar PE i TJ (a penes modifica Consell, Comissió, TC)
- Base: nou escaló: les cooperacions reforçades (no en PESCE)

2) El [Tractat de Niça \(26.2.2001\)](#). Vigència des d'1.2.2003

⊖ Amsterdam va fracassar en la reforma institucional sobre Consell i Comissió

⊖ Consell Europeu (Colònia, 1999) acorda:

- redactar Carta de Drets Fonamentals a la UE
- convocar CIG 2000: reforma institucional

⊖ Assoliments:

- Adopció [Carta Niça DF de la UE](#): fora dels tractats constitutius → no vinculant
- Consell: nou repartiment de vots estats membres (Espanya beneficiada)
- Reforça PE (+ codecisió, + diputats)
- Comissió: reforça el president i limita nombre de comissaris
- TJ: crea sales jurisdiccionals especialitzades
- Cooperacions reforçades (sí a PESC, no a PSDC; + flexibilitat)

B.1.2. Del Tractat Constitucional al Tractat de Lisboa

1) Tractat Constitucional (29.10.2004). No va entrar en vigor.

- ⊖ Tractat de Niça preveia una CIG en 2004
- ⊖ Consell Europeu de Laeken 2001: convenció + CIG 2004
- ⊖ Caràcters del Tractat Constitucional:
 - Text únic que incorporava la Carta i derogava tots els tractats constitutius anteriors
 - UE + CE = UE (CEEA exclosa)
 - Novetats materials importants

2) Tractat de Lisboa (13.12.2007). Vigència des d'1.12.2009

- ⊖ Consell Europeu 22.6.2007: convoca nova CIG
- ⊖ 12.12.2007: adaptació a Estrasburg de la Carta de Niça (pàg. 198) (= tractats constitutius)
- ⊖ Tractat de reforma del TUE i TCE (=TFUE):
 - UE + CE = UE (CEEA exclosa)
 - Reconeix personalitat jurídica a la UE
 - Institucionalitza al Consell Europeu. Crea el seu president
 - Estén majoria qualificada en el Consell (introdueix doble majoria)
 - Reforça el PE i parlaments nacionals
 - Crea iniciativa popular europea i el SEAE
 - Nova numeració articles → Noves taules de correspondències (pàg. 30)

B.1.3. La crisi financera global de 2008 i la Unió Europea

1) Abans entrada en vigor del Tractat de Lisboa: crisi financera global 2008 → crisi econòmica → crisi de deute sobirà dels estats membres de la UE en 2010

2) En la UEM, la crisi:

⊖ **No afecta molt la Unió Monetària (salvada pel BCE)**

⊖ **Afecta de ple la Unió Econòmica**

- **En la seua gran majoria, competència dels estats membres (= intergovernamental)**
- **La UE prohibeix dèficits públics excessius (PAC, Pacte d'Estabilitat i Creixement, 1997: no més del 3%)**
- **La UE a penes coordina/supervisa les polítiques econòmiques nacionals**

3) Primera reacció: assistència financera als estats membres

⊖ **Estats membres aliens a zona euro: art. 143 TFUE i reglaments (CE) núm. 332/2002 i 431/2009: mecanisme d'assistència financera (Hongria, Letònia i Romania)**

- **No per a estats membres de la zona euro (art. 125 TFUE)**

⊖ **Estats membres de la zona euro**

- **Improvisar rescat a Grècia (maig de 2010) amb préstecs bilaterals**
- **Creació d'un mecanisme de rescat provisional (fins a 1.7.2013)**
 - **(supranacional) Mecanisme Europeu d'Estabilització Financera, MEEF (Reglament 407/2010)**
 - **(intergovernamental) Facilitat Europea d'Estabilitat Financera, FEEF**

*** Rescat d'Irlanda (XI-2010), de Portugal (V-2011), 2n Grècia (III-2012), Espanya (2012), Xipre (2013) i 3r Grècia (VII-2015)**

- Creació d'un mecanisme de rescat permanent per als estats membres de la zona euro
 - (revisió simplificada, art. 48 TUE): Decisió 2011/199/UE, afegeix art. 136.3 TFUE: **“Els estats membres la moneda dels quals és l'euro podran establir un mecanisme d'estabilitat que s'activarà quan siga indispensable per a salvaguardar l'estabilitat de la zona de l'euro en el seu conjunt. La concessió de tota ajuda financera necessària conformement al mecanisme se supeditarà a condicions estrictes”**.

○ Concretat en el Tractat pel qual s'estableix el Mecanisme Europeu d'Estabilitat (MEDE) (Brussel·les, 2.2.2012. En vigor: 1.7.2012)

- * Organització financera internacional, de caràcter intergovernamental (≠ a UE) d'ajuda a zona euro
- * Préstecs a estats membres de l'euro a canvi exigeix programa d'ajust econòmic
- * Des de març 2012: condicionat a ratificació del Tractat d'Estabilitat, Coordinació i Governança en la UEM (TECG) i a aplicació norma d'equilibri pressupostari

4) 2a reacció: reforçar procediments UE de coordinació macroeconòmica

- ⊙ Tractat de Maastricht va crear UEM, amb febles procediments de coordinació supranacional
 - Supervisió *a posteriori* de les polítiques econòmiques dels estats membres
 - Basada en recomanacions, no en decisions
 - Incapacitat sancionar estats membres incomplidors de la PAC (Alemanya i França, dèficits excessius)
- ⊙ 1a reacció intergovernamental (2010): “Semestre europeu de coordinació de les polítiques econòmiques” (primer semestre de cada any)
 - Consell Europeu juny 2010: Estratègia Europa 2020
 - Consell Europeu març 2011: Pacte per l'Euro Plus

⊙ 2a reacció supranacional: paquet de les 6 mesures legislatives 1.11.2011

- Reforça aspectes preventius i repressius del PAC
- Nou procediment de control dels dèficits excessius
- Aplicables per la Comissió i el Consell

⊙ 3a reacció: Cimera de l'euro de 9.12.2011: nou pacte pressupostari i major coordinació → Tractat d'Estabilitat, Coordinació i Governança en la UEM 2.3.2012 (en vigor des de 1.1.2013)

• Oposició frontal Regne Unit i Txèquia → al marge dels tractats constitutius (art. 16: en 5 anys, “clàusula de repatriació” –incorporació al dret originari de la UE)

• Vincula 12 estats membres de zona euro i Dinamarca, Letònia, Lituània i Romania

• **ESTABILITAT**: pacte pressupostari (art. 3): equilibri o superàvit de pressupost de les administracions públiques - 0'5% → control pel TJUE

○ Incorporació al dret nacional, en normes constitucionals

○ Reforma expressa art. 135 CE i LO 2/2012, de 27 abril, d'Estabilitat Pressupostària i Sostenibilitat Financera

• **COORDINACIÓ DE LES POLÍTIQUES ECONÒMIQUES I CONVERGÈNCIA**: art. 9-11. Cap novetat diferent del ja existent en els tractats constitutius. Major compromís polític?

• **GOVERNANÇA**: l'art. 12 - Cimera de l'Euro i president de les Cimeres de l'Euro - existien ja des de 26.10.2011: es fa la foto

5) Continua faltant:

⊙ El Pacte pel creixement (protocol proposat per Hollande)

⊙ Política fiscal i pressupostària comuna (més enllà de l'equilibri o superàvit pressupostari)

6) La crisi financera a la UE, és també política?

- ⊖ Escora cap a l'intergovernamental (predomini del Consell i Consell Europeu sobre Comissió i PE)
- ⊖ Escissió en la zona Euro?
 - Alemanya, Àustria, Finlàndia, Holanda, **Espanya**: austeritat i “retallades”
 - França, Itàlia, **Espanya**, Grècia: creixement
- ⊖ Escissió a la UE
 - Sr. Cameron: revisar pertinença Regne Unit a la UE, recuperar competències transferides i referèndum sobre pertinença o no a la UE en 2017 (Brèxit)
 - F. Hollande: no hi haurà una UE “a la carta”. Posarem la catifa roja a qui vulga anar-se’n.
 - 31/01/2020: Regne Unit abandona la UE: la “[nova normalitat](#)”
- ⊖ Crisi dels “refugiats” (des de maig 2015, innegable) i reinstauració controls en fronteres interiors
 - Perilla l’Acord Schengen –lliure circulació de persones?

7) La pandèmia de COVID-19 i el procés de recuperació

- ⊖ El COVID-19 provoca una greu emergència de salut pública
 - La UE dona suport als sistemes sanitaris nacionals, col·labora per a frenar la propagació del virus i garanteix la disponibilitat de vacunes
- ⊖ El COVID-19 provoca una desacceleració econòmica sense precedents
 - Fons “Next Generation EU”: major paquet d’estímul econòmic finançat per la UE: 750.000 milions d’euros

2008: Inici de la crisi financera mundial als Estats Units.

Resposta coordinada dels dirigents europeus:

- **Compromís amb l'euro i l'estabilitat financera**

- **Noves eines de gestió de crisis i reforma de les normes:**

Mecanisme Europeu d'Estabilitat: fons per a ajudar països amb dificultats econòmiques extraordinàries

Noves lleis per a l'estabilitat bancària

Unió bancària: supervisió bancària en tota la UE i mecanisme de tancament de bancs en greus dificultats

- **Millora de la governança econòmica:**

Semestre Europeu: procediment anual de coordinació de pressupostos públics

Pacte per l'Euro Plus, «Pacte fiscal europeu»: compromisos mutus respecte a la solvència de les finances públiques

B.2. LES AMPLIACIONS DE LA UE

1) La quarta ampliació: 1995 Àustria, Finlàndia i Suècia

- ⊙ Progressiva aproximació Comunitats Europees – AELC: [Tractat EEE \(Porto, 2.5.1992\)](#)
- ⊙ 1992-1993: Àustria, Finlàndia, Noruega, Suècia i Suïssa sol·liciten admissió
- ⊙ [1994 Tractat i acta d'adhesió](#). Decaen:
 - Referèndum suís contrari al Tractat EEE. Suïssa retira candidatura adhesió a les Comunitats Europees
 - Referèndum noruec negatiu a l'adhesió a les Comunitats Europees

2) La cinquena ampliació (la “gran ampliació”): 2004 10 PECOS (Xipre, Eslovàquia, Eslovènia, Estònia, Hongria, Letònia, Lituània, Malta, Polònia i República Txeca)

- ⊙ [Consell Europeu de Copenhaguen 1993: criteris d'adhesió \(pàg. 259\)](#)
- ⊙ 1997-1998: allau de sol·licituds i “Estratègia preadhesió”
- ⊙ Consell Europeu Luxemburg 1997: dependrà compliment criteris de Copenhaguen
- ⊙ 2003 (primera fase) [Tractat i acta d'adhesió](#)

3) La sisena ampliació: 2007 Bulgària i Romania

- ⊙ 2005 (segona fase) [Tractat i acta d'adhesió](#)

4) Setena ampliació: [1.7.2013 Croàcia](#)

AMPLIACIÓ: DE 6 A 28 ESTATS MEMBRES

- 1989** Caiguda del Mur de Berlín i fi del comunisme
Ajuda econòmica de la UE: programa Phare
- 1992** Criteris perquè un país ingresse a la UE:
- democràcia i estat de dret
 - economia de mercat
 - incorporar la legislació de la UE
- 1998** Comencen les negociacions de l'ampliació
- 2002** En la Cimera de Copenhaguen s'acorda una gran ampliació que inclourà 10 nous països
- 2004** Deu nous membres de la UE: Xipre, Estònia, Eslovàquia, Eslovènia, Hongria, Letònia, Lituània, Malta, Polònia, República Txeca
- 2007** Bulgària i Romania entren a la UE
- 2013** Croàcia s'uneix l'1 de juliol

PAÏSOS CANDIDATS I CANDIDATS POTENCIALS

País	Població (milions)
Bòsnia i Hercegovina	3,5
Montenegro	0,6
Kosovo, a l'empara de la resolució 1244 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides	1,8
Macedònia del Nord	2,1
Albània	2,9
Sèrbia	7
Turquia	79,2